

Türkçe Eğitimi Alanındaki Yüksek Lisans Tezlerinin Yöntem Bölümlerine İlişkin Sözbilimsel Yapı Özellikleri*

Rhetorical Structure Features With Respect To Method Sections of Master Theses in the Field of Turkish Language Education

Mustafa Onur KAN**, Gülsün Leylâ UZUN***

Öz: Bu çalışmanın amacı, Türkçe eğitimi alanındaki uygulamalı/betimsel yüksek lisans tezlerinin yöntem bölümlerine ilişkin sözbilimsel hareket ve adımların sıklıklarını ve sıralamalarını belirlemektir. Çalışmanın evrenini YÖK Ulusal Tez Merkezinde yapılan taramalarda 2006-2011 yılları arasında hazırlanan, Türkçe eğitimi alanına ait uygulamalı/betimsel 339 yüksek lisans tezi oluşturmaktadır. Sistemik örnekleme yöntemiyle tezlerin %10'u (f=34) değerlendirmeye alınmıştır. Çalışmada, öncelikle yöntem bölümlerinde ortaya çıkabilecek hareket ve adımlar belirlenmiştir. Bu belirleme yapılırken yöntem bölümü için alanyazında Swales'in (1990) akademik metnin –özellikle araştırma makalelerinin- giriş bölümü için ileri sürdüğü model gibi genel kabul gören bir model olmaması nedeniyle alanyazındaki ilgili modeller (Kanoksilapatham, 2005; Lim, 2006; Nwogu, 1997) göz önünde bulundurularak çerçeve sözbilimsel hareket ve adımlar için bir öneri liste oluşturulmuş ve söz konusu liste metodilbilim alanında uzmanlaşmış üç öğretim üyesinin değerlendirmesine sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda söz konusu çerçeve sözbilimsel hareket ve adımlar listesine son biçimi verilerek tezler bu listeye göre incelenmiştir. Çalışmada içerik çözümlemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın inandırıcılığını sağlamak için uzman incelemesi yöntemine başvurulmuştur. Çalışmada ulaşılan temel sonuçlar şunlardır: İncelenen tezlerde yönetime ilişkin, *Araştırma modeli hakkında bilgi verme*, *Evren ve örnekleme/çalışma grubunu betimleme*, *Veri toplama işlemlerini betimleme* ve *Veri çözümlemeyi betimlemenin* alışlagelmiş hareketler olarak yer aldığı; *Veri toplama araçlarını betimleme* ve *Bölümün yapısını belirtmenin* ise seçimsel hareketler olarak kullanılmakta olduğu tespit edilmiştir. İlgili tezlerin yöntem bölümlerinde hareket ve adımlar için çizgisel sunumun tercih edilmediği ve baskın bir sıralamanın olmadığı, ancak kapanış hareketlerinde sıralanma açısından bir eğilim olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sözbilimsel yapı, akademik yazma, yüksek lisans tezi, yöntem bölümü

Abstract: The aim of this study is to determine the frequencies and sequences of rhetorical move and steps with respect to method sections of applied/descriptive master theses in the field of Turkish language education. The population of the study is 339 applied/descriptive master theses in the field of Turkish language education which were scanned in the National Thesis Center of Higher Education Council. Ten percent (f=34) of the theses were evaluated with the method of systematic sampling. In the study, primarily, move and steps which can occur in method sections were identified. In this identification, for method section, there is not a model that widely accepted -as Swales (1990) model for introduction- in the literature. For this reason, by considering the models in the literature (Kanoksilapatham, 2005; Lim, 2006; Nwogu, 1997), framework rhetorical move and steps list was constituted and it was presented three faculty members who are experts in the field of textlinguistics. After taking experts' opinions, theses were examined according to rhetorical move and steps' list. In the study, content analysis was used. Expertisation method was used for providing the study's persuasiveness. These are the basic results obtained in the study: With respect to method, *Giving information about research model*, *Describing population and sample/study group*, *Describing data-collection procedures* and *Describing data analysis* are conventional moves; *Describing data-collection tools* and *Indicating the chapter structure* are optional moves. It was obtained that in method sections linear presentation was not preferred and there

* Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı doktora tezinden üretilmiştir ve 01-03 Ekim 2015 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen 8. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd.Doç.Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Hatay-Türkiye, e-posta: mustafaonurkan@gmail.com

*** Prof.Dr., Ankara Üniversitesi, DTCF, Ankara-Türkiye, e-posta: gulsunleylauzun@gmail.com

wasn't a dominant sequence. In addition to this, it was seen that there was a tendency at the closing moves.

Keywords: Rhetorical structure, academic writing, master thesis, method section

Giriş

Bilimsel metinlerdeki sözbilimsel yapıyı betimlemek amacıyla sözbilimsel hareketleri kullanan tür çözümlemesi ilk olarak Swales (1981) tarafından ileri sürülmüş ve Swales (1990) ile geliştirilmiştir. Söz konusu çözümlemede ayırıcı birimler hareket ve adımdır (Swales, 1990). Belli söylemsel ve metinsel işlevleri gerçekleştiren dilsel birim olarak tanımlanan (Jogthong, 2001, 7) sözbilimsel hareketlerin bazıları doğrudan gerçekleşirken bazıları ise hareketteki bilgiyi oluşturmak için kullanılan oluşturuçu öğeler veya yerler olarak tanımlanan (Nwogu, 1997, 122) adımlar ile gerçekleşir.

Swales, öncü çalışmalarında (1981; 1990) bilimsel metinlerin giriş bölümünü incelemiştir. Swales'ten hareket ederek bilimsel metinlerin yöntem (örn. Lim, 2006; Swales ve Luebs, 2002; Wood, 1982; Fryer, 2012; Kanoksilapatham, 2005; Nwogu, 1997; Posteguillo, 1999) bölümlerinin sözbilimsel yapısını inceleyen çalışmalar da olmuştur. Söz konusu çalışmalarla sözbilimsel yapı alanyazında önemli bir yer edinmesine rağmen öğrenci temelli bir tür olan yüksek lisans tezlerinin sözbilimsel yapısı yeterince incelenmemiştir. Bu durumda tezlerin uzun olmasının etkisi olduğu düşünülebilir (Bunton, 2002, 57; Swales, 1990, 188). Araştırmanın alanyazındaki sözbilimsel yapı tartışmalarına Türkçe üzerinden bir katkı sağlayacağı ve akademik yazma deneyimi az olan, yüksek lisans tezi yazan öğrencilere - özellikle bilimsel metinlerin yöntem bölümlerine yönelik- akademik yazma açısından kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, Türkçe eğitimi alanındaki uygulamalı/betimsel yüksek lisans tezlerinin, yöntem bölümlerine ilişkin sözbilimsel hareket ve adımların sıklıklarını ve sıralamalarını belirlemek amaçlanmaktadır. Araştırmada, incelenen tezler metindibilimsel açıdan değerlendirilmiş, ancak yöntembilimsel açıdan ele alınmamıştır. Örneğin, kullanılan istatistiğin verilere uygunluğu, seçilen örneklemin uygunluğu ve benzerine bakılmamıştır. Bu nedenle, bulguların bu sınırlılıklar bağlamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yönteme ilişkin sözbilimsel hareket ve adımlar

Yöntem bölümünde, evren ve örnekleme/çalışma grubu, veri toplama araçları, işlemler ve veri çözümlemeye ilişkin bilgilere yer verilir. Bu bölüm; okuyucuya, ne yapıldığını ve bunun nasıl yapıldığını sunarak okuyucuların çalışma yönteminin uygunluğunu, sonuçların güvenilirliğini ve geçerliliğini değerlendirebilmelerini; ayrıca, deneyimli araştırmacıların çalışmayı yineleyebilmelerini sağlar (APA, 2009, 41, 44). Lim (2006, 283) de, yöntem bölümü olmadan yazarların; bulguların elde edilmesinde kullanılan aracın geçerliliğine okurları ikna edemeyeceğini belirtmektedir.

Yöntem bölümünde, araştırmanın nasıl yürütüldüğü ayrıntılarıyla anlatılır (APA, 2009, 41). Bununla birlikte, söylem topluluğu içinde uygun yöntem konusunda var olan ortak düşünceler, yöntemle ilgili ayrıntı oranını etkilemektedir (Swales, 1990, 170).

Alanyazında bilimsel metinlerin yöntem bölümleri için Nwogu (1997), Kanoksilapatham (2005) ve Lim (2006) tarafından ileri sürülen sözbilimsel modeller bulunmaktadır. Bununla birlikte, Kanoksilapatham'ın (2005, 287) da belirttiği gibi, yöntem bölümüne ilişkin ileri sürülen sözbilimsel modeller arasında, Swales'in (1990) Giriş için oluşturduğu model gibi genel kabul gören bir model bulunmamaktadır.

Nwogu (1997, 135), tıp alanındaki araştırma yazılarının tüm bölümlerini sözbilimsel yapı açısından incelemiştir. Çalışmasında yöntem bölümüne ilişkin belirlediği hareket ve adımlara Şema 1'de yer verilmektedir.

Şema 1. Tıp Alanındaki Araştırma Yazılarının Yöntem Bölümlerine İlişkin Sözbilimsel Yapı

- Hareket 1: Veri toplama işlemlerini betimleme
 - Adım 1: Veri kaynağını belirtme
 - Adım 2: Verinin büyüklüğünü belirtme
 - Adım 3: Veri toplama ölçütlerini belirtme
- Hareket 2: Deneysel işlemleri betimleme
 - Adım 1: Temel araştırma araçlarını tanımlama
 - Adım 2: Deneysel süreci anlatma
 - Adım 3: Başarı ölçütünü belirtme
- Hareket 3: Veri çözümlemeyi betimleme
 - Adım 1: Terimleri tanımlama
 - Adım 2: Veri sınıflandırma sürecini belirtme
 - Adım 3: Çözümleme aracını/teknikini belirtme
 - Adım 4: Araçta/teknikte yapılan değişikliği belirtme

Birinci hareket (*Veri toplama işlemlerini betimleme*); veri belirleme, seçme ve sınırlama (delimitation) süreciyle ilgilidir (Nwogu, 1997, 128). Bu hareket, *Veri kaynağını belirtme*, *Verinin büyüklüğünü belirtme* ve *Veri toplama ölçütlerini belirtme* adımlarıyla gerçekleştirilir.

Deneysel çalışmalarda ortaya çıkan ikinci hareket (*Deneysel işlemleri betimleme*), deney sürecindeki işlemleri ve aşamaları sırayla sunar. Ayrıca, araştırmada kullanılan araç tiplerini de belirtir (Nwogu, 1997, 129). Bu hareket, *Temel araştırma araçlarını tanımlama*, *Deneysel süreci anlatma* ve *Başarı ölçütünü belirtme* adımlarıyla gerçekleştirilir.

Üçüncü hareket (*Veri çözümlemeyi betimleme*) ise, çalışmada kullanılan istatistiksel araçları (statistical tools) belirtir ve bu araçların çalışmada kullanılma nedenlerini açıklar. Ayrıca, söz konusu istatistiksel araçlarda yapılan değişikliği de sunar (Nwogu, 1997, 130). Bu hareket, *Terimleri tanımlama*, *Veri sınıflandırma sürecini belirtme*, *Çözümleme aracını/teknikini belirtme* ve *Araçta/teknikte yapılan değişikliği belirtme* adımlarıyla gerçekleştirilir.

Yöntem

Betimsel tarama modelinde yapılan bu araştırmada incelenen tezler ulaşmak için Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezine ait veri tabanından yararlanılmıştır. 28 Mayıs 2012 tarihinde Ulusal Tez Merkezi tarama sayfasında (<http://tez2.yok.gov.tr/>) anabilim dalı (ABD) (Türkçe eğitimi, Türkçe, Türkçenin eğitimi ve öğretimi, eğitim bilimleri, ilköğretim, sınıf öğretmenliği), tez durumu (yüksek lisans/onaylandı), izin (izinli), dil (Türkçe) ve yıl (2006-2011) sınırlamalarıyla yapılan taramalarda 3786 yüksek lisans tezine ulaşılmıştır. Söz konusu tezlerden 3392'si doğrudan Türkçe eğitimiyle ilişkilendirilemediği (sadece edebiyat, dil veya eğitim bilimleri ile ilgili tezler) ve/veya uygulamalı/betimsel olmadığı için, 55'i de tez erişim kısıtlamasından dolayı incelemenden çıkarılmıştır. Çalışma evrenini oluşturan 339 tezin [Türkçe eğitimi ABD (f=264), Türkçenin eğitimi ve öğretimi ABD (f=4), Türkçe ABD (f=7), eğitim bilimleri ABD (f=14), sınıf öğretmenliği ABD (f=16)] tamamının değerlendirilmesi çalışmanın sınırlılıkları açısından mümkün görülmediğinden tezlerin % 10'u (f=34) anabilim dallarına ayrılmadan sistematik örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Bunun için tezler numaralandırılmış ve 7. tezdten başlanarak sırasıyla her 10. tez örnekleme alınmıştır (7. tez, 17. tez, 27. tez gibi).

Veri toplama yöntemleri

Bu çalışmada, öncelikle bölümlerde ortaya çıkabilecek hareket ve adımlar belirlenmiştir. Yöntem bölümü için alanyazında -Swales'in giriş için ileri sürdüğü model gibi- genel kabul gören bir model bulunmadığından alanyazındaki modeller (Kanoksilapatham, 2005; Lim, 2006; Nwogu, 1997) göz önünde bulundurularak çerçeve sözbilimsel hareket ve adımlar listesi oluşturulmuştur. Listenin son şekli metindilbilim alanında uzmanlaşmış üç öğretim üyesine

sunulmuştur. Söz konusu uzmanlardan görüş alındıktan sonra tezler Ek-1'de sunulan sözbilimsel hareket ve adımlar listesine göre incelenmiştir.

Verilerin çözümlenmesi

Çalışmada içerik çözümlemesi tekniği kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e göre (2011, 227), içerik çözümlemesinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır.

Bu çalışmada belirlenen hareketler, Kanoksilapatham'ın (2005) alışlagelmiş (conventional) ve seçimlik (optional) hareketler ayrımına göre değerlendirilmiştir. Bu ayrıma göre bir hareket tezlerin en az %60'ında görülüyorsa alışlagelmiş; %60'ından azında görülüyorsa seçimlik olarak değerlendirilmektedir.

Araştırmanın inandırıcılığını sağlamak için uzman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda, nitel veri çözümleme ve metindilbilim alanında uzman bir öğretim üyesi ile değerlendirme toplantısı yapılarak tezlerin incelenmesiyle elde edilen verilerin tamamına dair görüş birliği sağlanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Yönteme ilişkin hareketlerin tezlerde yer alması ve sıklığı Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Yönteme İlişkin Hareketlerin Tezlerde Yer Alma Yüzdesi ve Sıklığı

Hareket	Yer Alma Yüzdesi	Toplam Sıklığı	Tez Başına Ort.
Araştırma modeli hakkında bilgi verme (YH1)	67.65	23	0.68
Evren ve örnekleme/çalışma grubunu betimleme (YH2)	94.12	38	1.12
Veri toplama araçlarını betimleme (YH3)	47.06	20	0.59
Veri toplama işlemlerini betimleme (YH4)	79.41	34	1
Veri çözümlemeyi betimleme (YH5)	85.29	30	0.88
Bölümün yapısını belirtme (YH6)	50	17	0.50

Tablo 1'e göre, yönteme ilişkin belirlenen hareketlerden YH1, incelenen tezlerin geneline yakınında (%67.65); YH2, tezlerin tamamına yakınında (%94.12); YH3, tezlerin yaklaşık yarısında (%47.06); YH4, tezlerin genelinde (%79.41); YH5, tezlerin büyük bir kısmında (%85.29); YH6 ise, tezlerin yarısında (%50) görülmektedir. Bu bulgulara göre, YH1, YH2, YH4 ve YH5 incelenen tezlerde alışlagelmiş hareketler olarak yer almakta, YH3 ve YH6 ise seçimlik hareketler olarak yer almaktadır.

Bu bulgulardan hareketle, Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerinde, tez yazarlarının önemli bir kısmının metnin yüzey yapısında YH3 ve YH6'yı kodlamadıkları görülmektedir. *Bölümün yapısını belirtme*, okuyucuya bölümde yer verilen konuları sunarak kolaylık sağlayan bir "tercih" olarak değerlendirilebilir; ancak *Veri toplama araçlarını betimleme*, çalışmanın yöntemine, dolayısıyla kabul edilebilirliğine dair olduğu için, tezlerde veri toplama araçlarına ilişkin bilgi verilmemesi büyük bir sorun oluşturmaktadır. Ayrıca, YH1 de, incelenen tezlerde her ne kadar alışlagelmiş bir hareket olarak yer alsa da, YH1'in önemli sayıda tezde yer almaması da başka bir sorundur. Zira, model, araştırmanın temel yapısını oluşturur (Carr, 2007). Bu sorunların; tez yazarlarının, model ve veri toplama araçlarına dair bilgilerinin eksik olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. YH1, Lim'in (2006) çalışmasında *Modele ilişkin genel bir bakış sunma* adıyla bir adım olarak değerlendirilmiş ve incelenen metinlerin çok azında yer aldığı belirlenmiştir. Alanyazındaki yöntemsel çalışmalarda da (Altınkurt, 2007; Karadağ, 2009; Oruç ve Ulusoy, 2008; Polat, 2010) incelenen metinlerin genelinde yer almakla birlikte önemli bir kısmında araştırma modeline dair bilgi verilmediği belirlenmiştir.

Bu çalışmada incelenen tezlerin yarıdan fazlasında yer almayan YH3, alanyazındaki çalışmalarda (Fryer, 2012; Kanoksilapatham, 2005; Lim, 2006) incelenen metinlerde çok sık yer alan bir hareket olarak belirlenmiştir. Bu farklılığın temel nedeni, söz konusu hareketin Fryer'ın ve Kanoksilapatham'ın çalışmalarında daha kapsamlı bir içerikte değerlendirilmesiyle açıklanabilir. Zira, bu çalışmada YH3 ve YH4 olarak değerlendirilen hareketler Fryer'da bir hareket olarak (*Deneyisel işlemleri betimleme*) değerlendirilmiştir. Yine, bu çalışmada YH2 ve YH3 şeklinde değerlendirilen hareketler Kanoksilapatham'da bir hareket olarak (*Materyalleri betimleme*) değerlendirilmiştir. Lim'in çalışmasında da *Değişkenleri ölçmek için işlemleri betimleme* adıyla değerlendirilen hareket, bu çalışmadakinden farklı adımlar içerdiği için hareketin yer alma oranı daha fazladır.

Bu çalışmada olduğu gibi, alanyazındaki çalışmalarda da (Fryer, 2012; Kanoksilapatham, 2005; Lim, 2006) YH2'nin incelenen metinlerin çoğunda yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, Kanoksilapatham'da ve Lim'de söz konusu hareketin daha geniş bir içeriği olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu çalışmada incelenen metinlerin genelinde yer alan bir diğer hareket YH4'ün de, alanyazındaki çalışmalarda (Fryer, 2012; Kanoksilapatham, 2005; Lim, 2006; Nwogu, 1997) incelenen metinlerin çoğunda yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, Fryer'de ve Lim'de söz konusu hareketin daha geniş bir içeriği olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır.

YH5, bu çalışmada olduğu gibi alanyazındaki çalışmalarda da (Fryer, 2012; Lim, 2006; Nwogu, 1997) incelenen metinlerin çoğunda yer alan bir hareket olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte, YH5 Kanoksilapatham'da (2005) *İstatistiksel teknikleri betimleme* olarak daha dar bir içerikte değerlendirilmiştir ve söz konusu çalışmada incelenen metinlerin çok azında bu hareketin yer aldığı belirlenmiştir.

Yönteme ilişkin hareketler sıklık açısından değerlendirildiğinde YH1'in tez başına ortalaması 1'in altında (0.68) ($f=23$); bu bölüme ilişkin hareketler arasında metnin yüzey yapısında en sık kodlanan hareket YH2'nin ortalaması 1 civarında (1.12) ($f=38$); metnin yüzey yapısında en az kodlanan hareket YH6'nın ortalaması 0.50 ($f=17$); YH3'ün ortalaması 0.59 ($f=20$); YH4'ün ortalaması 1 ($f=34$); YH5'in ortalaması ise yaklaşık 1(0.88) ($f=30$) olarak tespit edilmiştir. Burada, sadece YH2'nin ortalamasının 1'in üzerinde olduğu görülmektedir, bu durum bazı tezlerde birden çok evren, örneklem veya çalışma grubu olması ile açıklanabilir.

YH2'ye ilişkin adımların tezlerde yer alması ve sıklığı Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. YH2'deki Adımların Tezlerde Yer Alma Yüzdesi ve Sıklığı

Adım	Yer Alma Yüzdesi	Toplam Sıklığı	Tez Başına Ort.
Evren/örneklem büyüklüğünü belirtme (YH2A1)	94.12	40	1.18
Örneklem özelliklerini belirtme (YH2A2)	94.12	47	1.38
Örnekleme yöntemini veya ölçütünü belirtme (YH2A3)	47.06	20	0.59
Örnekleme gereçlendirme (YH2A4)	8.82	3	0.09

Tablo 2'ye göre, YH2A1 ve YH2A2'nin, incelenen tezlerin tamamına yakınında (%94.12); YH2A3'ün tezlerin yarıya yakınında (%47.06) yer aldığı; YH2A4'ün ise sık tercih edilme eğiliminde olmadığı (%8.82) belirlenmiştir. Ayrıca, YH2A1 3; YH2A2 3; YH2A3 1 ve YH2A4 de 1 tezde sadece alanyazında belirtilen bölüm dışında tespit edilmiştir.

Huber ve Uzun (2001, 12) bilimsel metindeki beklentilerden birinin, metnin düz anlamlı ve tek anlamlı olması, yani çoğul okumaya, çok anlamlılığa ve bulanıklığa yol açmaması olduğunu ve bunun metindeki yansımalarından birinin metin katılımcılarının, örneğin eğer varsa araştırmanın gerçekleştirilmesi aşamasında birlikte çalışılan deneklerin özelliklerinin açık seçik dile getirilmesi olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, incelenen tezlerin tamamına yakınında

görülen YH2A2 ile örneklem özellikleri metnin yüzey yapısında kodlanmakta ve bu durum da metnin düz anlamlı ve tek anlamlı olmasına katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada olduğu gibi YH2A1'in, Fryer'de (2012) de incelen metinlerin büyük bir kısmında yer aldığı belirlenmiştir. Ayrıca, YH2A1 ve YH2A2'yi tek adım (*Örnekleme*yi *betimleme*) olarak değerlendiren Lim'in (2006) çalışmasında da söz konusu adımın incelenen metinlerin tamamında yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, Huber ve Uzun'un (2001) çalışmasında incelenen bazı metinlerde örneklem özelliklerinin dile getirilmediği belirlenmiştir. Huber ve Uzun'un çalışmasındaki bu farklılık, inceledikleri metinlerin yazarlarının lisans öğrencileri yani daha deneyimsiz yazarlar olması ile açıklanabilir. Alanyazındaki yöntemsel çalışmalarda (Akça Üstündağ, 2009; Altinkurt, 2007; Polat, 2010) örneklem büyüklüğü ve özelliğini örneklem bilgisi olarak beraber incelemiş ve incelenen metinlerin genelinde yer aldığı belirlenmiştir. Yine yöntemsel bir çalışma Karadağ'da (2009) incelenen metinlerin genelinde örneklem özelliğinin belirtildiği tespit edilmiştir.

YH2A3'ün tezlerin yarıdan fazlasında yer almadığı görülmektedir. Örnekleme yöntemi veya ölçütünün belirtilmediği tezlerin yazarlarının yöntem bilgisi eksiklikleri olduğu düşünülebilir. Zira, bir çalışmada evren-örneklem kavramlarına yer verilmişse evrenden seçilen örneklemin bir örnekleme yöntemi ile seçilmesi zorunluluğu bulunmaktadır (Karadağ, 2009, 159). Söz konusu adıma ilişkin yöntemsel çalışmalardan Oruç ve Ulusoy'da (2008) da örnekleme yöntemine dair bilgi vermemenin incelenen metinlerde sıkça yapılan bir hata olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, Fryer'de (2012) ve bazı yöntemsel çalışmalarda (Akça Üstündağ, 2009; Karadağ, 2009; Polat, 2010) ise incelenen metinlerde örnekleme yönteminin - bu çalışmaya göre- nispeten daha fazla belirtildiği tespit edilmiştir.

YH2A4'ün incelenen tezlerin tamamına yakınında yer almadığı görülmektedir. Karadağ'da (2009) ise incelenen metinlerde -bu çalışmaya göre- nispeten daha fazla yer aldığı belirlenmiştir. Söz konusu farklılık, bu çalışmada yüksek lisans tezlerinin, Karadağ'ın çalışmasında ise doktora tezlerinin incelenmesiyle açıklanabilir. Zira bilimsel metin yazmada doktora tez yazarları, yüksek lisans tez yazarlarından genellikle daha deneyimlidir.

YH2'deki adımlar sıklık açısından incelendiğinde YH2A1'in tez başına ortalaması 1.18 ($f=40$); bu hareketin gerçekleşmesinde en sık görülen adım YH2A2'nin ortalaması 1.38 ($f=47$); en az görülen adım YH2A4'ün ortalaması ise 0.09 ($f=3$); YH2A3'ün ortalaması ise 0.59 ($f=20$) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca sadece 3 örneği tespit edilen YH2A4'lerden 1'inin alanyazında belirtilen bölüm dışında gerçekleştiği dikkat çekmektedir. Burada, YH2A1 ve YH2A2'nin ortalamalarının 1'in üzerinde olması, bazı tezlerde birden fazla örneklem kullanılmasıyla açıklanabilir. Ayrıca söz konusu adımlar kendine özgü başlıklar altında gerçekleştiği için araya genellikle başka bir adım girmemektedir. Bu durum da adımların sıklığının 1'in çok üzerinde olmamasını etkilemektedir.

Yönteme ilişkin bir başka hareket YH3'teki adımların tezlerde yer almasına bakıldığında YH3A1'in, incelenen tezlerin %29.41'inde; YH3A2'nin, tezlerin yarıya yakınında (%47.06); YH3A3'ün ise, tezlerin %32.35'inde görüldüğü tespit edilmiştir. İncelenen tezlerin önemli bir kısmında veri toplama araçlarına ilişkin bilgilerin metnin yüzey yapısında kodlanmaması başka bir yöntemsel sorun olarak değerlendirilebilir. Zira Karadağ (2009, 228) özellikle geçerlilik ve güvenilirliğe ilişkin bilgilerin olmayışına dair; hatalı araçlarla elde edilen verilerin hatalı sonuçlar vereceğini ve araştırma sonucunda elde edilen bulguların inandırıcılığını kuşkuya düşüreceğini belirtmektedir. Alanyazındaki yöntemsel çalışmalardan Altinkurt (2007) ve Karadağ'da (2009) da araştırmaların önemli bir kısmında ölçümlerin psikometrik niteliklerinden geçerlilik ve güvenilirliğin belirtilmediği bulunmuştur. Bununla birlikte, yine yöntemsel çalışmalardan Akça Üstündağ (2009) ve Polat'ta (2010) nispeten daha yüksek oranda araştırmada ölçümlerin geçerlilik ve güvenilirliğinin belirtildiği tespit edilse de söz konusu psikometrik niteliklerin belirtilmediği araştırmalar da tespit edilmiştir.

YH3'e ilişkin adımların tezlerde yer alması ve sıklığı Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3. YH3'teki Adımların Tezlerde Yer Alma Yüzdesi ve Sıklığı

Adım	Yer Alma Yüzdesi	Toplam Sıklığı	Tez Başına Ort.
Veri toplama araçlarının amacını belirtme (YH3A1)	29.41	21	0.62
Veri toplama araçlarının niteliğini belirtme (YH3A2)	47.06	32	0.94
Araştırmada elde edilen ölçümlerin psikometrik niteliklerini belirtme (YH3A3)	32.35	18	0.53

Tablo 3'e göre, YH3A1, incelenen tezlerin %29.41'inde; YH3A2, tezlerin yarıya yakınında (%47.06); YH3A3 ise, tezlerin %32.35'inde görülmektedir.

YH3A1'e ilişkin olarak Karadağ (2009) ve Polat'ta (2010) bu çalışmanın bulgularından farklı şekilde, incelenen metinlerin büyük bir kısmında veri toplama aracının amacının belirtildiği tespit edilmiştir. Söz konusu farklılık, bu çalışmada yüksek lisans tezlerinin, Karadağ'da doktora tezlerinin, Polat'ta ise yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmesiyle açıklanabilir. Zira, bilimsel metin yazmada doktora tez yazarları, yüksek lisans tez yazarlarından daha deneyimlidir.

YH3'teki adımlar sıklık açısından incelendiğinde YH3A1'in tez başına ortalaması 0.62 (f=21); bu hareketteki adımların arasında en sık görülen adım YH3A2'nin ortalaması 0.94 (f=32); en az görülen adım YH3A3'ün ortalaması ise 0.53 (f=18) olarak tespit edilmiştir. YH3A2, kendine özgü başlıklar altında gerçekleştiği için araya genellikle başka bir adım girmemektedir. Bu durum da adım sıklığının 1 civarında olmasını etkilemektedir.

YH4'e ilişkin adımların tezlerde yer alması ve sıklığı Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4. YH4'teki Adımların Tezlerde Yer Alma Yüzdesi ve Sıklığı

Adım	Yer Alma Yüzdesi	Toplam Sıklığı	Tez Başına Ort.
Uygulama/betimleme işlemlerini belirtme (YH4A1)	79.41	33	0.97
Veri toplama işlemlerini gerekçelendirme (YH4A2)	8.82	4	0.12

Tablo 4'e göre, YH4A1, incelenen tezlerin genelinde (%79.41); YH4A2 ise tezlerin %8.82'sinde görülmektedir.

Bu bulgulardan hareketle, tezlerin büyük bir kısmında uygulama/betimleme işlemlerinin belirtildiği yani veri toplama aşamalarının anlatıldığı, ancak veri toplama işlemlerinin gerekçelendirilmediği dikkat çekmektedir. Bu çalışmadaki bulgulara benzer şekilde, Lim'in (2006) çalışmasında da YH4A1'in incelenen metinlerin genelinde yer aldığı, ancak YH4A2'nin çok sık yer almadığı belirlenmiştir. Ayrıca, Karadağ'ın (2009) yöntemsel çalışmasında da, incelenen doktora tezlerinin büyük bir kısmında veri toplama işlemlerinin belirtildiği tespit edilmiştir.

YH4'teki adımlar sıklık açısından incelendiğinde YH4A1'in tez başına ortalaması yaklaşık 1 (0.97) (f=33); YH4A2'nin ortalaması ise 0.12 (f=4) olarak tespit edilmiştir. YH4A1, kendine özgü başlıklar altında gerçekleştiği için araya genellikle başka bir adım girmemektedir. Bu durum da adım sıklığının 1 civarında olmasını etkilemektedir.

YH5'e ilişkin adımların tezlerde yer alması ve sıklığı Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. YH5'teki Adımların Tezlerde Yer Alma Yüzdesi ve Sıklığı

Adım	Yer Alma Yüzdesi	Toplam Sıklığı	Tez Başına Ort.
Veri çözümleme tekniklerini belirtme (YH5A1)	85.29	32	0.94
Veri çözümleme tekniklerini gerekçelendirme (YH5A2)	5.88	2	0.06

Tablo 5'e göre, YH5A1, incelenen tezlerin büyük bir kısmında (%85.29); YH5A2 ise, tezlerin %5.88'inde görülmektedir.

Bu bulgulardan hareketle, tezlerin büyük bir kısmında veri çözümleme tekniklerinin belirtildiği; ancak veri çözümleme tekniklerinin gerekçelendirilmediği yani veri çözümleme tekniklerinin verilere uygunluğu açısından değerlendirilmediği dikkat çekmektedir.

Fryer'de (2012), bu çalışmadaki YH5A1'e benzer işlevi olan *İstatistiksel test teknikleri* adımının incelenen metinlerin tamamında yer aldığı belirlenmiştir. Lim'de (2006) de, yine bu çalışmadaki YH5A1'e benzer işlevi olan *Veri çözümleme tekniklerini ilişkilendirme* adımının incelenen metinlerin genelinde yer aldığı belirlenmiştir. Bahsedilen çalışmada, *Veri çözümleme tekniklerini gerekçelendirme* adımının ise incelenen metinlerin yarıdan fazlasında yer aldığı belirlenmiştir. Söz konusu yüzde, bu çalışmada ulaşılandan daha yüksek olsa da yine de incelenen metinlerin önemli bir kısmında gerekçelendirmenin yapılmadığı görülmektedir.

YH5'teki adımlar sıklık açısından incelendiğinde YH5A1'in tez başına ortalaması yaklaşık 1 (0.94) ($f=32$); YH5A2'nin ortalaması ise 0.06 ($f=2$) olarak belirlenmiştir. YH5A1, kendine özgü başlıklar altında gerçekleştiği için araya genellikle başka bir adım girmemektedir. Bu durum da adımın sıklığının 1 civarında olmasını etkilemektedir.

Hareketlerin sıralamaları

Yönteme ilişkin hareketlerin çizgisel olarak sunulmadığı ve söz konusu bölümlerde baskın bir sıralamanın olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlarda, sunulan çalışmanın karmaşıklığının (complexity) (Kanoksilapatham, 2005) ve tezlerin uzunluğunun da etkisi olduğu düşünülebilir. Ayrıca, incelenen tezlerde, döngüsel hareketlerin yer alması sıralamanın çizgisel olmamasında; açılış veya kapanış hareketlerinin farklılığı da baskın bir sıralamanın olmamasında etkilidir. Kanoksilapatham'ın (2005) çalışmasında da, yöntem bölümlerinde çizgisel sunumun tercih edilmediği ve baskın bir sıralamanın olmadığı belirlenmiştir.

Açılış ve kapanış hareketleri

Yöntem bölümünde, tezlerin yarısında ($f=17$) YH6'nın açılış hareketi olduğu belirlenmiştir. YH2 ($f=8$), YH1 ($f=4$) ve YH4 ($f=1$) de açılış hareketi olarak görülürken YH3 ve YH5 açılış hareketi olarak görülmemektedir. Bu bölümde, tezlerin genelinde ($f=27$) YH5'in kapanış hareketi olduğu belirlenmiştir. YH1 ($f=1$), YH3 ($f=1$) ve YH4 ($f=1$) de kapanış hareketi olarak görülürken YH6 ve YH2 kapanış hareketi olarak görülmemektedir. Ayrıca, 4 tezde yöntem bölümü olmadığı için açılış ve kapanış hareketleri belirlenememiştir. İncelenen tezlerde yazarların YH5'i kapanış hareketi olarak kullanma eğilimleri olduğu görülmektedir. Lim'in (2006) çalışmasında da, incelenen metinlerde yöntem bölümünü bitirmenin en yaygın yolunun bu çalışmadaki YH5'e benzer işlevi olan *Veri çözümlemeyi açıklama* hareketi olduğu tespit edilmiştir.

Döngüsel hareketler

Yönteme ilişkin, YH3-YH4 döngüsellığının 2 tezde; YH2-YH4 döngüsellığının ise 1 tezde yer aldığı belirlenmiştir. İncelenen tezlerde birden fazla ölçme aracı kullanılmasının YH3-YH4 döngüsellğinde, birden fazla örneklem olmasının da YH2-YH4 döngüsellğinde etkisi bulunmaktadır. Kanoksilapatham'da (2005) da bu çalışmadaki YH2 ve YH3'ün birleşimi olan *Materyalleri betimleme* hareketi ile bu çalışmadaki YH4'e benzer işlevi olan *Deneyisel işlemleri betimleme* adımının döngüsel gerçekleştiği belirlenmiştir.

Aynı harekette yer alan döngüsel adımlar

Yönteme ilişkin YH2, YH3 ve YH4'te döngüsel adımlar görüldüğü tespit edilmiştir. Hem yukarıda yer verilen döngüsel hareketlerde hem de aynı hareketteki döngüsel adımlarda, sunulan çalışmanın karmaşıklığı (Kanoksilapatham, 2005) ve tezlerin uzunluğunun da etkisi bulunmaktadır.

YH2'de 2 tezde YH2A1-YH2A2 döngüsellığı; YH3'te 2 tezde YH3A1-YH3A2 döngüsellığı, yine 2 tezde YH3A2-YH3A3 döngüsellığı ve YH4'te 1 tezde YH4A1-YH4A2

döngüsellği belirlenmiştir. Birden fazla evren, örneklem veya çalışma grubunun kullanılmasının YH2A1-YH2A2 döngüsellğine, birden fazla ölçme aracı kullanılmasının YH3A1-YH3A2 döngüsellğine ve birden çok uygulama/betimleme gerçekleştirilmesinin de YH4A1-YH4A2 döngüsellğinde etkisi bulunmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Türkçe eğitimi alanındaki 34 uygulamalı/betimsel yüksek lisans tezinin yöntem bölümlerine ilişkin sözbilimsel hareket ve adımların sıklıkları ve sıralamalarının incelendiği bu çalışmada, aşağıda yer verilen sonuçlara ulaşılmıştır.

Yönteme ilişkin, *Araştırma modeli hakkında bilgi verme*, *Evren ve örnekleme/çalışma grubunu betimleme*, *Veri toplama işlemlerini betimleme* ve *Veri çözümlemeyi betimlemenin* alışlagelmiş hareketler olarak yer aldığı; *Veri toplama araçlarını betimleme* ve *Bölümün yapısını belirtmenin* ise seçimlik hareketler olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, *Örnekleme gerektiren*, *Veri toplama işlemlerini gerektiren* ve *Veri çözümleme tekniklerini gerektiren* adımlarının tezlerin oldukça azında görüldüğü belirlenmiştir. Araştırmada, tezlerin tüm bölümleri incelendiği için alanyazında belirtilen bölüm dışında gerçekleşen hareket ve adımlar da tespit edilebilmiştir.

Yöntem bölümlerinde çizgisel sunumun tercih edilmediği ve baskın bir sıralamanın olmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, kapanış hareketlerinde bir eğilim olduğu görülmüştür. Ayrıca, bu bölümlerde döngüsel gerçekleşen hareketler ve aynı harekette yer alan döngüsel adımlar da tespit edilmiştir.

Çalışmada elde edilen sonuçlardan hareketle aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

Bu çalışmada, incelenen tezler metindilbilimsel açıdan değerlendirilmiş, yöntembilimsel açıdan ele alınmamıştır. Ancak, yönteme ilişkin hareket ve adımların tezlerde yer almasına bakıldığında lisansüstü tez hazırlayan öğrenciler için bilimsel araştırma yöntemleri dersinin zorunlu olması gerektiği düşünülmektedir. Bununla birlikte, metindilbilimsel yaklaşımlardan yararlanılan -örneğin Tür-tabanlı yazma eğitimi (Hyland, 2003, 22, 23)- akademik yazma ile ilgili bağımsız bir ders almaları düşünülebilir. Yine bu bağlamda, lisansüstü tezlerin niteliğini artırmak amacıyla öğrencilerin akademik yazma merkezleri aracılığıyla akademik yazma sertifikası almalarına yönelik bir sistem tartışılmalıdır.

Gerektiren adımlarına ilişkin bulgulardan hareketle, temel mantık ve felsefe derslerinin eğitim sürecindeki durumu tartışılmalıdır.

Türkçe eğitimi alanındaki uygulamalı/betimsel yüksek lisans tezlerinin sözbilimsel yapısının incelendiği bu çalışmada elde edilen bulgular örneklemdeki tezlerle sınırlıdır. Benzer şekilde, Türkçe eğitimi alanındaki doktora tezi, makale ve bildiriler; söz konusu alandaki kuramsal çalışmalar; bununla birlikte diğer alanlardaki uygulamalı, betimsel veya kuramsal yüksek lisans tezi, doktora tezi, makale ve bildiriler sözbilimsel yapı açısından incelenerek bu araştırmanın bulguları ile karşılaştırmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Akça Üstündağ, D. (2009). *Türkiye’de bilgisayar ve öğretim teknolojileri alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin içerik ve yöntem açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Altınkurt, L. (2007). Sanat eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Millî Eğitim*, 173, 105-113.
- APA. (2009). *Amerikan Psikoloji Derneği yayım kılavuzu*. İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.
- Bunton, D. (2002). Generic moves in Ph.D thesis introductions. In J. Flowerdew (Ed.), *Academic discourse* (pp. 57-75). London: Pearson Education.
- Carr, W. (2007). Educational research as a practical science. *International Journal of Research & Method in Education*, 30 (3), 271-286.
- Fryer, D. L. (2012). Analysis of the generic discourse features of the English-language medical research article: A systemic-functional approach. *Functions of Language*, 19 (1), 5-37.

- Huber, E. ve Uzun, L. (2001). Metin türü ve yazma edimi ilişkisi: Bilimsel metin yazma edimi. *Dilbilim Araştırmaları*, 9-35.
- Hyland, K. (2003). Genre-based pedagogies: A social response to process. *Journal of Second Language Writing*, 12, 17-29.
- Jogthong, C. (2001). *Research article introductions in Thai: Genre analysis of academic writing*. Unpublished doctoral dissertation. Morgantown, West Virginia: West Virginia University.
- Kan, M. O. (2014). *Sözbilimsel yapı temelli bir metindilbilim çözümlemesi: Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerinin sözbilimsel yapı özellikleri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kanoksilapatham, B. (2005). Rhetorical structure of biochemistry research articles. *English for Specific Purposes*, 24, 269-292.
- Karadağ, E. (2009). *Türkiye’de eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi: Bir durum çalışması*. Yayımlanmamış doktora tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Lim, J. M. H. (2006). Method sections of management research articles: A pedagogically motivated qualitative study. *English for Specific Purposes* 25, 282-309.
- Nwogu, K. N. (1997). The medical research paper: Structure and functions. *English for Specific Purposes*, 16, 119-138.
- Oruç, Ş. ve Ulusoy, K. (2008). Sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan tez çalışmaları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi* 26, 121-132
- Polat, G. (2010). *Eğitim yönetimi ve denetimi anabilim dalında yapılmış lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Posteguillo, S. (1999). The schematic structure of computer science research articles. *English for Specific Purposes* 18 (2), 139-160.
- Swales, J. M. (1981). *Aspects of article introductions*. Birmingham, UK: The University of Aston, Language Studies Unit.
- Swales, J. M. (1990) *Genre analysis: English in academic and research settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Swales, J. M., & Luebs, M. (2002). Genre analysis and the advanced second language writer. In E. Barton ve G. Stygall (Eds.), *Discourse studies in composition*. Cresskill, NJ: Hampton Press. 135-154
- Wood, A. (1982). An examination of the rhetorical structures of authentic chemistry texts. *Applied Linguistics* 3 (2), 121-143.
- Yağız, O. (2009). *The academic writing of Turkish graduate students in social sciences: Approaches, processes, needs and challenges*. Yayımlanmamış doktora tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Ek-1. Yönteme İlişkin Sözbilimsel Hareket ve Adımlar Listesi

Hareket 1: Araştırma modeli hakkında bilgi verme

Hareket 2: Evren ve örnekleme/çalışma grubunu betimleme

Adım 1: Evren/örneklemin büyüklüğünü belirtme

Adım 2: Örneklemin özelliklerini belirtme

Adım 3: Örnekleme yöntemini veya ölçütünü belirtme

Adım 4: Örnekleme gerekliliğini gerekçelendirme

Hareket 3: Veri toplama araçlarını betimleme

Adım 1: Veri toplama araçlarının amacını belirtme

Adım 2: Veri toplama araçlarının niteliğini (likert, çoktan seçmeli, açık uçlu vb.) belirtme

Adım 3: Araştırmada elde edilen ölçümlerin psikometrik niteliklerini belirtme

- Hareket 4: Veri toplama işlemlerini betimleme
Adım 1: Uygulama/betimleme işlemlerini belirtme
Adım 2: Veri toplama işlemlerini gerekçelendirme
Hareket 5: Veri çözümlemeyi betimleme
Adım1: Veri çözümleme tekniklerini belirtme
Adım 2: Veri çözümleme tekniklerini gerekçelendirme
Hareket 6: Bölümün yapısını belirtme

Ek-2. Hareket ve Adımlara İlişkin Örnekler

Araştırma modeli hakkında bilgi verme

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemine bağlı olarak betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve örnekleme/çalışma grubunu betimleme

...örneklem toplam 240 öğrenciden oluşmaktadır. (Evren/örneklemin büyüklüğünü belirtme)

Tablo 3.2 incelendiğinde cinsiyetlere göre dağılımda öğrencilerin %50'sinin kız öğrenciler, %50'sinin erkek öğrenciler olduğu görülmektedir. (Örneklemin özelliklerini belirtme)

Okullar bulundukları yerleşim birimi ve sosyo- ekonomik çevre durumuna göre kümelenmiş, bu kümelerden rastlantısal yolla kümenin evren içindeki ağırlığı göz önünde bulundurularak seçim yapılmıştır. (Örnekleme yöntemini veya ölçütünü belirtme)

Türkçe öğretim programında “de”, “ki” bağlaç ve eklerinin öğretimi konusuna 6. sınıflarda yer verilmesi nedeniyle, çalışmamızın uygulaması Çarşamba Kenan Evren İlköğretim Okulu 6-A, 6-B, 6-C, 6-D sınıflarında gerçekleştirilmiştir. (Örneklemeyi gerekçelendirme)

Veri toplama araçlarını betimleme

Öğrencilerin, grupta çalışma konusunda düşüncelerini öğrenmek ve grupta çalıştıkça bu düşüncelerinin değişip değişmediğini belirlemek için “Grup Çalışmalarını Değerlendirme Formu” (Ek.14) kullanılmıştır. (Veri toplama araçlarının amacını belirtme)

... 28'i olumlu 25'i olumsuz olmak üzere toplam 53 maddelik beşli likert tipi bir ölçek oluşturulmuştur. [Veri toplama araçlarının niteliğini (likert, çoktan seçmeli, açık uçlu vb.) belirtme]

Ölçeğin güvenirlik katsayısı .88'dir. (Araştırmada elde edilen ölçümlerin psikometrik niteliklerini belirtme)

Veri toplama işlemlerini betimleme

Araştırmanın ilk aşamasında anahtar sözcükler verilerek öğrencilerden hikaye yazmaları ve zihin haritası oluşturmaları istenmiştir İkinci aşamasında; anahtar sözcükler verilmeden sadece tema ismi verilerek, temaya uygun bir hikaye yazmaları ve zihin haritası oluşturmaları istenmiştir... Son aşamada ise görüşme soruları öğrencilere sözlü olarak sorulup cevaplar ses kayıt cihazına alınmıştır... (Uygulama/betimleme işlemlerini belirtme)

(... öğrencilere örnek bir otobiyografi okunmamıştır.) Bu sayede öğrencilerin, örnek biyografi ile aynı tümce kalıplarını kullanmaları engellenmeye çalışılmıştır. (Veri toplama işlemlerini gerekçelendirme)

Veri çözümlemeyi betimleme

... verilerin çözümlemesinde, yinelenmiş ölçümler için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. (Veri çözümleme tekniklerini belirtme)

Grupların normal dağılıp dağılmadığına bakılmış, grupların normal dağıldığı tespit edildiği için (“parametrik test”ler uygulanmıştır.) (Veri çözümleme tekniklerini gerekçelendirme)

Bölümün yapısını belirtme

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, verilerin toplanmasına ve çözümüne yer verilmiştir.

Extended Abstract

Introduction

Swales examined the introduction sections of scientific texts in his pioneer studies (1981; 1990). Researches (e.g. Lim, 2006; Swales and Luebs, 2002; Wood, 1982; Fryer, 2012; Kanoksilapatham, 2005; Nwogu, 1997; Posteguillo, 1999) which examine the rhetorical structure of method sections of scientific texts have also been done with reference to Swales. Rhetorical structure well established in literature with mentioned studies, but the rhetorical structure of master theses were not adequately examined. Bunton (2002, 57) and Swales (1990, 188), explain this situation with theses being long. It is expected that the research will contribute to the rhetorical structure discussions in the literature via Turkish, in addition it will create resource in terms of academic writing especially to the students who write master theses, namely step to the scientific text writing.

There are rhetorical models (e.g. Nwogu, 1997; Kanoksilapatham, 2005; Lim, 2006) for method sections of scientific texts. On the other hand, as Kanoksilapatham (2005, 287) stated, there is not a model that widely accepted -as Swales (1990) model for introduction- in the propounded models with respect to method section.

The aim of this study is to determine the frequencies and sequences of rhetorical move and steps with respect to method sections of applied/descriptive master theses in the field of Turkish language education. In this study, theses were evaluated in terms of textlinguistics, they were not evaluated in terms of methodology. For example, it was not examined whether the statistics used were convenience to the datas or not. For this reason, findings of the study should be evaluated considering these limitations.

Method

The population of the study is 339 applied/descriptive master theses in the field of Turkish language education which were scanned in the National Thesis Center of Higher Education Council. Ten percent (f=34) of the theses were evaluated with the method of systematic sampling. In the study, primarily, move and steps which can occur in method sections were identified. In this identification, for method section, there is not a model that widely accepted -as Swales (1990) model for introduction- in the literature. For this reason, by considering the models in the literature (Kanoksilapatham, 2005; Lim, 2006; Nwogu, 1997), framework rhetorical move and steps list was constituted and it was presented three faculty members who are experts in the field of textlinguistics. After taking experts' opinions, theses were examined according to rhetorical move and steps' list. In the study, content analysis was used. Expertisation method was used for providing the study's persuasiveness.

In this study, moves identified were evaluated according to Kanoksilapatham's (2005) conventional and optional moves division. According to Kanoksilapatham, the conventional move should occur 60%. If the frequency of a move fell below 60%, the move was considered as an optional move.

Result and Discussion

It was obtained that *Giving information about research model* was seen in nearly general (67.65%); *Describing population and sample/study group* was seen in almost all (94.12%); *Describing data-collection tools* was seen in nearly half (47.06%); *Describing data-collection procedures* was seen in general (79.41%); *Describing data analysis* was seen in great majority (85.29%); *Indicating the chapter structure* was seen in half (50%) theses analysed. According to this findings, *Giving information about research model*, *Describing population and sample/study group*, *Describing data-collection procedures* and *Describing data analysis* are conventional moves; *Describing data-collection tools* and *Indicating the chapter structure* are optional moves. In addition, in the study, because of investigating all sections of the theses, some move and steps which occurred out of tendency declared could be determined.

According to the findings, it is seen that a considerable amount of thesis writers do not coding *Describing data-collection tools* and *Indicating the chapter structure* on the surface structure in master theses in the field of Turkish language education. *Indicating the chapter structure* can be evaluated as a "choice" which provides convenience to the reader by presenting

the topic in the section. However, *Describing data-collection tools* is with respect to study's method, so it is about study's acceptability. Because of this, in theses do not giving information about the data collection tools poses an important problem. In addition, it was seen that *Giving information about research model* was a conventional move in examined theses, but the lack of *Giving information about research model* in considerable amount of theses was an other problem. Because, model forms the basic structure of the research (Carr, 2007). It can be thought that these problems result from writer's lack of knowledge about model and data collection tools.

It was obtained that in method sections linear presentation was not preferred and there wasn't a dominant sequence. In addition to this, it was seen that there was a tendency at the closing moves. In general of theses (f=27), *Describing data analysis* occurred as closing move. Also, in this sections it was determined that moves occurred cyclical and steps which in the same move occurred cyclical. Both at cyclical moves and cyclical steps in the same move, presented study's complexity (Kanoksilapatham, 2005) and length of theses have an impact.